

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
LYTIES PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2003 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas nustato žmonių lyties pakeitimo medicininio būdu sąlygas ir tvarką, taip pat lyties pakeitimo registravimą.

2. Šis Įstatymas nereglamentuoja duomenų apie lytį pakeitimo tvarkos ir sąlygų, kai po gimimo nustatant lytį, buvo padaryta klaida.

3. Šis Įstatymas nereglamentuoja hermafroditizmo ir kitų įgimtų interseksualių būsenų gydymo.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Lyties pakeitimas** – procesas, kurio metu taikant gydymo metodus ir medicinos technologijas yra pakeičiami žmogaus pirminiai ir antriniai lyties požymiai bei asmenybė psichologiškai prisitaiko prie pasikeitusios lyties.

2. **Transseksualumas** – psichinis lyties tapatumo sutrikimas, priskiriamas pilnamečių žmonių asmenybės brandos ir elgesio sutrikimų grupei, kai asmuo yra įsitikinęs, kad jo lyties požymiai neatitinka jo lyties ir siekia tapti kitos lyties asmeniu.

3 straipsnis. Pagrindiniai lyties pakeitimo principai

1. Lyties pakeitimas atliekamas tik tuo atveju, jeigu lyties pakeitimas pagrįstai leidžia tikėtis pagerėjusios paciento psichikos sveikatos, ir jeigu tai yra mediciniškai įmanoma.

2. Lyties pakeitimas atliekamas asmenims, kurie dėl transseksualumo išgyvena asmenybės krizę.

3. Lyties pakeitimas atliekamas bendradarbiaujant įvairių sričių asmens sveikatos priežiūros specialistams (psichoterapeutams, psichiatrams, akušeriams-ginekologams, urologams, endokrinologams, chirurgams ir kt.).

4 straipsnis. Teisė teikti lyties pakeitimo paslaugas

Teisę teikti lyties pakeitimo paslaugas turi tik įstatymų nustatyta tvarka įregistruotos asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose dirbantys sveikatos priežiūros specialistai atitinka sveikatos apsaugos ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

5 straipsnis. Lyties pakeitimo sąlygos

1. Lyties pakeitimas atliekamas tik esant asmens rašytiniam prašymui sveikatos priežiūros įstaigai, turinčiai teisę teikti lyties pakeitimo paslaugas. Prašymo formą nustato sveikatos apsaugos ministras.

2. Lytis gali būti keičiama tik esant visoms šioms sąlygoms:

1) asmuo nėra pripažintas neveiksniu ir nėra apribotas jo veiksnumas Civilinio kodekso nustatyta tvarka;

2) asmuo yra pilnametis, ir nėra sukakęs senatvės pensijos amžiaus;

3) asmuo nėra sudaręs santuokos ar įregistravęs partnerystės įstatymų nustatyta tvarka;

- 4) asmuo neturi vaikų;
  - 5) asmuo yra transseksualus, transseksualumas yra nuolatinis ir nepertraukiamas ne mažiau kaip 2 metus;
  - 6) transseksualumas asmeniui sukelia dvasinius išgyvenimus, dvasinius sukrėtimus, emocinę depresiją, ilgalaikę tapatumo krizę, pažeminimą ar kitaip trikdo asmens gyvenimą.
3. Draudžiama keisti lytį, jeigu tai gali pakenkti asmens sveikatai ar sukelti grėsmę gyvybei. Lyties pakeitimas draudžiamas, jeigu yra medicininių kontraindikacijų, kurių sąrašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras.
4. Prieš atliekant lyties pakeitimą, asmuo turi būti raštu informuotas apie lyties pakeitimo riziką, galimas komplikacijas, hospitalizacijos trukmę, pooperacinės reabilitacijos reikalavimus, lyties pakeitimo medicinines ir teises pasekmes sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

6 straipsnis. Lyties pakeitimo tvarka

1. Lietuvos Respublikoje lyties pakeitimas atliekamas taikant:
  - 1) psichoterapiją;
  - 2) hormonų terapiją;
  - 3) chirurgines operacijas.
2. Šio straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytus veiksmus galima atlikti tik asmeniui sudarius rašytinę asmens sveikatos priežiūros paslaugų sutartį dėl lyties pakeitimo su šio Įstatymo 4 straipsnyje nurodyta sveikatos priežiūros įstaiga.
3. Lyties pakeitimo chirurginės operacijos gali būti atliekamos tik praėjus ne mažiau kaip 2 metams nuo psichoterapijos pradžios, diagnozavus transseksualumą, ir po ne trumpesnės kaip 1 metai nenutrūkstamos hormonų terapijos, nesant šio Įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodytų kontraindikacijų.
4. Lyties pakeitimo chirurginės operacijos gali būti atliekamos tik asmeniui realiai nepertraukiamai išgyvenus kitos lyties tapatybę ne mažiau kaip 1 metus.
5. Lyties pakeitimo chirurginės operacijos gali būti atliekamos, jeigu jas rekomenduoja atlikti ne mažiau kaip 3 gydytojai psichikos sveikatos priežiūros specialistai.
6. Lyties pakeitimas atliekamas pagal sveikatos apsaugos ministro patvirtintą lyties pakeitimo metodiką.
7. Sveikatos priežiūros įstaigoje, kurioje asmeniui buvo atlikta lyties pakeitimo chirurginė operacija, gydytojų konsiliumas, susidedantis iš ne mažiau kaip 3 gydytojų, nustato medicininio lyties pakeitimo faktą ir lytį pakeitusiam asmeniui išduoda medicininį lyties pakeitimo liudijimą. Gydytojų konsiliumo sudarymo, sprendimų priėmimo ir įforminimo tvarką, medicininio lyties pakeitimo liudijimo formą bei jo išdavimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

7 straipsnis. Lyties pakeitimo registravimas

1. Asmuo laikomas pakeitusiu lytį nuo lyties pakeitimo įregistravimo šio Įstatymo nustatyta tvarka.
2. Lyties pakeitimą, remiantis lytį pakeitusio asmens raštišku pareiškimu, registruoja civilinės metrikacijos įstaigos, įregistravusios šio asmens gimimą. Apie lyties pakeitimą turi būti pareikšta per tris mėnesius nuo medicininio lyties pakeitimo liudijimo išdavimo.
3. Kai lyties pakeitimo chirurginės operacijos atliktos užsienio valstybėje, lytį pakeitęs asmuo pateikia užsienio valstybėje išduotą medicininį lyties pakeitimą patvirtinančio dokumento kopiją, nustatytą tvarka patvirtintą (jeigu reikia legalizuotą) ir

išverstą į lietuvių kalbą. Jei lytį pakeitęs asmuo neturi užsienio valstybėje išduoto medicininį lyties pakeitimą patvirtinančio dokumento, šio įstatymo 4 straipsnyje nurodytoje sveikatos priežiūros įstaigoje turi būti nustatomas medicininio lyties pakeitimo faktas šio įstatymo 6 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka.

4. Registruojant lyties pakeitimą, civilinės metrikacijos įstaiga, remdamasi medicininio lyties pakeitimo liudijimu ir vadovaudamasi Civilinės metrikacijos taisyklėmis, išduoda lyties pakeitimo liudijimą.

5. Registruojant lyties pakeitimą, lytį pakeitęs asmuo turi teisę pakeisti savo vardą ir pavardę teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Lytį pakeitusio asmens pasas ir asmens tapatybės kortelė keičiami Lietuvos Respublikos paso ir Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės įstatymų nustatyta tvarka. Pakeitus pasą ar asmens tapatybės kortelę, lytį pakeitęs asmuo privalo pakeisti ir kitus asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus.

8 straipsnis. Civiliniai sandoriai dėl lyties pakeitimo

1. Civilinius sandorius dėl lyties pakeitimo paslaugų teikimo turi teisę sudaryti tik šio Įstatymo 4 straipsnyje nurodytos sveikatos priežiūros įstaigos.

2. Civiliniai sandoriai dėl lyties pakeitimo paslaugų teikimo, kurie sudaromi ne su šio Įstatymo 4 straipsnyje nurodytomis sveikatos priežiūros įstaigomis, yra niekiniai ir negalioja. Civiliniai sandoriai, kuriais asmuo įsipareigoja pakeisti lytį, yra niekiniai ir negalioja, kaip prieštaraujantys gerai moralei.

9 straipsnis. Lytį pakeitusio asmens teisinė apsauga

1. Asmeninio pobūdžio informacija, susijusi su lyties pakeitimu, yra konfidenciali ir gali būti teikiama tik Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo bei Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymų nustatyta tvarka.

2. Sveikatos priežiūros specialistai, sveikatos priežiūros įstaigos privalo užtikrinti asmenų teisę į informacijos, susijusios su lyties pakeitimu, konfidencialumą, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos įstatymais ir medicinos etikos reikalavimais.

3. Neteisėtas asmens lyties pakeitimo fakto atskleidimas yra asmens privataus gyvenimo pažeidimas. Neteisėtai atskleidus lyties pakeitimo faktą, atlyginama turtinė ir (ar) neturtinė žala.

4. Lytį pakeitęs asmuo apie lyties pakeitimą privalo pranešti savo kreditoriams, jeigu lytis turi reikšmės prievolės pobūdžiui ar dalykui. Jeigu šios pareigos asmuo neįvykdo, jam tenka su nepranešimu apie savo lyties pakeitimą susijusių neigiamų pasekmių atsiradimo rizika. Lytį pakeitęs asmuo apie lyties pakeitimą privalo pranešti savo darbdaviui, jeigu darbą gali atlikti tik konkrečios lyties asmuo.

5. Lytį pakeitęs asmuo turi teisę į tokias pačias įstatymų nustatytas socialines ir darbo garantijas, kurias turėjo iki lyties pakeitimo, išskyrus atvejus, kai garantijos nustatytos vienai lyčiai, o asmuo yra kitos lyties.

10 straipsnis. Diskriminacijos draudimas

Asmens teisių negalima varžyti ar teikti jam privilegijų dėl to, kad jis pakeitė lytį.

11 straipsnis. Dokumentai ir jų saugojimo tvarka

Šio Įstatymo 4 straipsnyje nurodytos sveikatos priežiūros įstaigos privalo pildyti sveikatos apsaugos ministro nustatytus dokumentus ir saugoti juos Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ne ilgiau, nei to reikalauja duomenų tvarkymo tikslai.

12 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis Įstatymas įsigalioja 2003 m. liepos 1 d.

13 straipsnis. Įstatymą įgyvendinantys teisės aktai

Sveikatos apsaugos ministras ir kitos valstybės institucijos parengia ir patvirtina ar pakeičia teisės aktus, reikalingus šiam Įstatymui įgyvendinti, iki 2003 m. liepos 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS